

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl metalo apdirbimo pramonės permainių ir perspektyvų (nuomonė savo iniciatyva)

(2011/C 51/02)

Pranešėjas **José Isaías RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Bendrapranešėjis **Enrico GIBELLIERI**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2010 m. vasario 16 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Metalo apdirbimo pramonės permainių ir perspektyvų.

Pramonės permainių konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2010 m. rugsėjo 8 d. priėmė savo nuomonę.

Plenarinė asamblėja, atsižvelgdama į tai, kad keičiasi Komiteto kadencija, nusprendė dėl šios nuomonės balsuoti spalio mėn. plenarinėje sesijoje ir pagal Darbo tvarkos taisyklių 20 straipsnį pagrindiniu pranešėju paskyrė Rodríguez García-Caro-Caro.

466-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. spalio 21 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 72 nariams balsavus už ir 8 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 *Strateginė svarba*

Metalo apdirbimo pramonė yra gyvybiškai svarbi siekiant pereiti prie tausiai išteklius naudojančios ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančios ekonomikos, atitinkančios strategijos „Europa 2020“ tikslus. Efektyvesnio išteklių naudojimo siekis sektoriui – didelis iššūkis, kuris taip pat atveria verslo galimybes: metalo apdirbimo pramonė turės atlikti esminį vaidmenį kuriant tausiai išteklius naudojančią ekonomiką. Metalo apdirbimo pramonė – tai stiprus sektorius, kuriame sukuriama daug darbo vietų, ir yra viena pagrindinių pramonės šakų, sukuriančių daugiausiai pridėtinės vertės ir stiprinančių Europos vertės grandinę. Ji sudaro svarbią vertės grandinės grandį pereinant prie tausiai išteklius naudojančios ekonomikos.

1.2 Metalo apdirbimo pramonė taip pat yra nepaprastai svarbi kaip inovacijų diegimo ir tiekimo sektorius, ypač įgyvendinant iniciatyvą „Tausiai išteklius naudojanti Europa“, kurios tikslas – atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo, remti perėjimą prie mažai anglies dioksido išskiriančių technologijų ekonomikos, didinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių vartojimą, modernizuoti transporto sektorių ir skatinti energijos vartojimo efektyvumą.

1.3 *Žinomumas*

Metalo apdirbimo pramonės žinomumas nėra pakankamas.

1.4 Svarbu pažymėti, kad metalo apdirbimo sektorius neturėtų būti painiojamas su metalo gamybos pramone. Leidinyje „Europos faktai ir skaičiai“ (Eurostato statistiniai duomenys) geležies, plieno ir geležies lydinių gamyba (Nace 27) analizuo-

jama kartu su metalo gaminių gamyba, t. y. metalo apdirbimo pramonės veikla (Nace division 28). Todėl labai sudėtinga tiksliai įvertinti metalo apdirbimo sektoriaus užimtumo ir pramonės tendencijas. Menkas sektoriaus žinomumas tampa akivaizdus poveikio vertinimuose, kuriuose nepakankamai atsižvelgiama į naujų teisės aktų didelius makroekonominius padarinius šiam sektoriui. Būtina remti šio sektoriaus potencialo vystymą, ypač augančio eksporto srityje, ir pasimokyti praktinių dalykų iš jo verslumo kultūros ir inovacijų diegimo.

1.4.1 Todėl EESRK ragina Europos Komisiją, kad ji, organizuodama savo darbą ir skirstydama žmogiškuosius išteklius, deramai atsižvelgtų į šį apdirbamosios pramonės sektorių ir gerintų jo atstovaujiamumą ir ryšius su Pramonės ir verslo generaliniu direktoratu bei Prekybos generaliniu direktoratu įvertinant jo specifinę svarbą ir darbo vietų kūrimo galimybes, nes Europos Sąjungoje šiame sektoriuje dirba 4,3 milijonų žmonių. Dėl šios priežasties EESRK rekomenduoja Europos Komisijai užtikrinti, kad metalo apdirbimo pramonei būtų geriau oficialiai atstovaujama Komisijos tarnybose ir veikloje (pavyzdžiui, ES ir Kinijos dialoge).

1.5 Šiuo tikslu reikiamos sąlygos būtų sukurtos taikant principą „pradėk nuo mažo“.

Administracinė našta įgyvendinant reikalavimą teikti valdžios institucijoms vietiniuose ir ES teisės aktuose nurodytus duomenis yra didelė. Nuo to MVĮ netampa lengviau. Be to, atsižvelgiant į bendrąjį investicinį klimatą daugelyje šalių, įmonėms vis paprasčiau, patogiau ir pelningiau įsigyti dalį savo produkcijos už ES ribų, o ne didinti gamybą, plėtoti technologijas ir investuoti į inovacijas. Ši praktika kels pavojų ilgalaikiam konkurencingumui ir atgrasys jaunus specialistus.

EESRK ragina veiksmingai taikyti principą „pradėk nuo mažo“ įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ pramonės politikos srityje, kaip 2010 m. birželio mėn. nurodė Europos Vadovų Taryba ir kaip nustatyta rengiamame komunikate dėl pramonės politikos darbotvarkės Europai, kuris remiasi pavyzdine iniciatyva „Globalizacijos erai pritaikyta pramonės politika“.

1.5.1 EESRK taip pat ragina valstybių narių valdžios institucijas suteikti tvirtą paramą verslininkams visuose lygmenyse ir nustatyti paprastesnę įmonių steigimo tvarką, kuria būtų lengviau naudotis ir kuri skatintų verslumą.

Socialinė ir užimtumo politika yra kitas svarbus aspektas, lemiantis bendrąsias įmonių veiklos sąlygas. EESRK ragina valstybes nares bendrais veiksmais siekti – visų pirma socialinės politikos srityje – kurti palankesnę aplinką konkurencingų ir pelningų įmonių plėtrai, nes šios įmonės gali kurti pastovias darbo vietas Europos metalo apdirbimo pramonėje. Plėtojant socialinį dialogą, teikiant informaciją ir laiku bei veiksmingai konsultuojantis svarbu užtikrinti šiai pramonės šakai galimybę prognozuoti galimas verslo permainas ar klientų strategijas bei medžiagų gamybos pokyčius. Šioje srityje būtų galima numatyti aktyvesnius ES valstybių narių ir socialinių veikėjų ryšius, kad jie galėtų vieni iš kitų pasimokyti ir nustatyti veiksmingas priemones, kartu su lankstumo ir užimtumo garantijų vaidmeniu.

1.6 *Kvalifikuoti darbuotojai, profesinio mokymo poreikių numatymas ir jaunimo pritraukimas į šį sektorių*

Atsižvelgiant į vidutinį bendrovių dydį, vis svarbiau turėti pakankamai kvalifikuotų darbuotojų. Todėl labai svarbus klausimas – kvalifikuotų darbuotojų trūkumo šalinimo priemonės, taikomos gabiams mokiniams, kvalifikuotiems darbuotojams, technikams, inžinieriams ir mokslininkams, taip pat jų tinkamas švietimas ir mokymas (tiek formalusis, tiek ir profesinis).

1.6.1 EESRK pabrėžia, kad itin svarbu bendradarbiauti visais lygmenimis siekiant gerinti šios pramonės įvaizdį ir į ją pritraukti daugiau jaunimo. Būtina užtikrinti, kad šis santykinai darbu imlus sektorius galėtų išlaikyti turimą darbo jėgą ir, jeigu įmanoma, kelti jos lygį tiek kiekybės, tiek kokybės požiūriais. EESRK ragina Komisiją apsarstyti galimybę atlikti Europos masto tyrimą dėl metalo apdirbimo pramonei reikalingo išsilavinimo ir techninių įgūdžių, kad būtų galima prognozuoti profesinio mokymo poreikius. Šis tyrimas galėtų būti svarbus atskaitos dokumentas šio sektoriaus ir technikos universitetų bei profesinio mokymo įstaigų bendradarbiavimui stiprinti. EESRK rekomenduoja, kad šiam tyrimui vadovautų ir jo kryptį nustatytų neseniai įsteigtas metalų sektoriaus Europos socialinio dialogo forumas, kuris iširtų visas informacijos mainų galimybes, galinčias pagerinti MVĮ ir jų darbuotojų padėtį.

1.7 *Inovacijos*

Kad mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veikla būtų sėkminga, itin svarbus metalo gamintojų ir metalo apdirbimo pramonės bendradarbiavimas. Metalų gamybos ir metalo apdirbimo sektoriaus reikėtų skirti daugiau Europos mokslinių tyrimų lėšų, ypač medžiagų technologijoms ir nanotechnologijoms siekiant pagerinti metalų mechanines savybes atliekant mokslinius tyrimus įmonėse ir taip stiprinti ir skatinti šios sektoriaus konkurencingumą ir inovacinius gebėjimus. EESRK rekomenduoja, kad nustatant Aštuntosios bendrosios programos struktūrą, ES institucijos, ypač Europos Komisija, padarytų viską, kas įmanoma, kad būtų sukurtos apskritai palankesnės galimybės dalyvauti projektuose. Visų pirma, reikia remti bendradarbiavimą su MVĮ, kadangi jos turi nedaug žmogiškųjų išteklių, galinčių parengti, pristatyti ir įgyvendinti potencialius inovacijų diegimo projektus.

1.7.1 EESRK ragina ES inovacijų politikoje atsižvelgti į tai, kad, inovacijos pramonėje remiasi iš esmės ne tik naujomis mokslinėmis žiniomis, bet ir įvairiomis inovacijų formomis (pavyzdžiui, naujomis logistikos ar rinkodaros koncepcijomis, organizacinėmis naujovėmis, naujais verslo modeliais ir gaminių dizainu).

1.7.2 Kadangi gaminių dizainas ir jo kūrimas perduodami pradiniuose arba galutiniuose gamybos grandinės etapuose, vis opesnė problema tampa intelektinės nuosavybės apsauga ir gaminių klastojimas. Šioje srityje taip pat nedaug metalo apdirbimo įmonių gali skirti tiek pat išteklių, kiek skiria stambios įmonės savo intelektinei nuosavybei apsaugoti.

1.8 *Įvaizdžio neturėjimas*

Metalo apdirbimo pramonė nukenčia dėl įvaizdžio neturėjimo. Todėl ji turi susikurti tinkamą įvaizdį ir sau, ir savo galimybėms, o tam galėtų pasinaudoti ir valdžios institucijų parama. Šiuo tikslu EESRK rekomenduoja nacionalinėms ir ES valdžios institucijoms iširti sektoriaus būklę atsižvelgiant į tai, kad jis atlieka „pramonės barometro“ vaidmenį ir kaip patikimas rodiklis parodo pramoninės gamybos grandinės „padėties būklę“ bei mažųjų ir vidutinių įmonių indėlį.

Sektorius ir jo pramoniniai projektai paprastai nėra pripažįstami, nes daugelį dešimtmečių ši pramonės šaka buvo vaizduojama neigiamai. Politikai, sektorius ir valdžios institucijos privalo naujomis formomis bendradarbiauti, kad būtų sukurtas geresnis įmonių įvaizdis ir parodyta, kad jis atitinka visus teisinius reikalavimus.

1.9 Prekybos politika

Prekybos generalinis direktoratas ir Pramonės ir verslo generalinis direktoratas privalo būti pakankamai gerai informuoti apie metalo apdirbimo pramonę ir, įgyvendindami priemones, turinčias poveikio sektoriaus bendrovėms, taikyti subalansuotą požiūrį. Todėl EESRK rekomenduoja Europos Komisijai imtis atitinkamų priemonių ir užtikrinti, kad, priimdama savo sprendimus dėl konkrečių sektorių, ji atsižvelgtų į Bendrijos interesus ir galimus padarinius visuose vertės grandinės lygmenyse ir apskritai visoje pramonės struktūroje. Plėtodama santykius su trečiosiomis šalimis, Europos Komisija turėtų laikytis abipusiškumo principo, ypač prekybos politikoje.

1.10 Branduoliai

Akivaizdus suinteresuotumas kurti metalo apdirbimo sektoriaus viziją, kuri remtųsi įvairiais branduoliais (angl. *clusters*), veikiančiais visoje Europos Sąjungoje. Itin pasižymėjo šie teritoriniai vienetai: Baskų kraštas (Ispanija), Brešija (Italija), Flandrija (Belgija), Lietuva, Luaros regionas (Prancūzija), Silezija (Lenkija), Pietų Vestfalija (Vokietija), Forarlbergas (Austrija) ir Valensija (Ispanija). Vis dėlto, reikėtų atlikti daugiau tyrimų siekiant įvertinti poveikį, pagrindines tendencijas, pramonės struktūros pokyčius ir galimybes atlikti lyginamąją analizę įvairiose teritorijose.

1.11 Finansavimas

EESRK norėtų, kad daugiau dėmesio būtų skiriama būtinybei užtikrinti tinkamus likvidumo mechanizmus, skirtus apdirbamajai pramonei, ypač šio sektoriaus MVĮ. Tai pagerintų taikomą praktiką visoje Europoje.

2. Įžanga

2.1 Lisabonos sutartis sudaro naują Europos Sąjungos veikimo pagrindą, pradėjo darbą nauja Europos Komisija, o Europos Parlamente 2009 m. prasidėjo nauja kadencija. Tuo tarpu visa Europos Sąjunga apskritai, ypač Europos apdirbamosios pramonės bazė susiduria su pasauline dinamika ir privalo spręsti dideles problemas, kokių ES nebuvo patyrusi nuo pat jos steigimo pradžios.

2.2 Šios problemos turi būti išspręstos ryžtingai, jeigu norime sustabdyti didėjančią nedarbo lygį, vis dažnesnį verslo ir gamybos struktūrų naikinimą ir nuolat prarandamą visuomenės pasitikėjimą.

2.3 Šioje nuomonėje savo iniciatyva dėl Europos metalo apdirbimo sektoriaus EESRK siekia pateikti keletą galimų atsakymų į klausimus, kurie ilgainiui nulems, ar Europos metalo apdirbimo pramonė galės išsaugoti savo inovacinius pajėgumus, ekonominį atsparumą ir savo konkurencinę padėtį pasaulyje. CCMI tiria sektoriuje išskylančius sunkumus ir atsiveriančias galimybes pereinant prie tvarios ekonomikos ir tausnesnio išteklių naudojimo, kaip nurodyta strategijoje „Europa 2020“.

2.4 Bandoma, be kita ko, atsakyti į šiuos klausimus: Kaip įveikti šiuos sunkumus? Ar ES institucijos sugebės rasti tinkamus sprendimus? Kokiose srityse jų veiksmams gali turėti papildomos naudos? Ar „Europa 2020“ – tvaraus augimo ir darbo vietų kūrimo strategija – teisingas kelias į sėkmę?

3. Metalo apdirbimo pramonės paplitimas

3.1 Metalo apdirbimo įmonės aptinkamos visoje Europos Sąjungoje – beveik visuose Europos regionuose ir miestuose. Jos yra lanksčios, novatoriškos, dažnai (santykinai) mažos, praktiškos, orientuotos į paslaugas, kuriančios ir (išsaugančios) darbo vietas bendrovės, kurių produkcija plačiai paplitusi mums pažįstamoje pramoninio tiekimo grandinėje. Šios įmonės yra tokios įprastos, kad jos dažnai laikomos savaime suprantamu dalyku. Pirmieji žingsniai padėčiai gerinti jau atlikti ir yra sveikintini, ypač pirmasis visą Europą apimantis tyrimas, kurį neseniai paskelbė Europos Komisija. Vis dėlto kai kurios metalo apdirbimo sektoriaus įmonės – galbūt dėl jų dydžio, įvairovės, universalumo ir patvarumo – iš esmės nepatenka į politikų akiratį, nors ir atstovauja viso sektoriaus interesams.

3.2 Pavyzdžiui, šis nežinomumas (angl. *invisibility*) atsispindi leidinyje „Europos faktai ir skaičiai“ (Eurostato statistiniai duomenys), kuriame geležies, plieno ir geležies lydinių gamyba (Nace 27) analizuojama kartu su metalo gaminių gamyba, t. y. metalo apdirbimo pramonės veikla (Nace 28). Todėl labai sudėtinga atskirai ir tiksliai įvertinti metalo apdirbimo sektoriaus užimtumo ir pramonės tendencijas.

3.3 Tokio nežinomumo daugiau negalima pateisinti. Metalo apdirbimo sektorius yra „nežinoma“ esminė grandis, kuri yra nepaprastai svarbi ES apdirbamosios pramonės tiekimo grandinei, ir jis, nepaisant santykinai mažo sektoriaus įmonių dydžio, gali didžiuotis labai išpūdingais skaičiais, rodančiais jo indėlį į Europos ekonomiką.

3.4 Toliau pateikti duomenys parodo metalo apdirbimo pramonės dydį ir strateginę svarbą Europos ekonomikai ir darbo jėgai.

3.4.1 Visoje Europoje šiame sektoriuje veikia daugybė (400 000) MVĮ. Daugumoje jų (95 proc.) dirba mažiau nei 50 darbuotojų.

3.4.2 Metalo apdirbimo pramonė visoje Europoje yra svarbus darbdavys: joje dirba 4,2 milijonai žmonių, t. y. apie 12 proc. visų dirbančiųjų apdirbamojoje pramonėje.

3.4.3 Tai darbo vietas kuriantis sektorius: svarbu pažymėti, kad priešingai nei daugelyje kitų sektorių, užimtumo rodikliai Europos metalo apdirbimo pramonėje per paskutinįjį dešimtmetį nuolat didėjo iki dabartinio ekonomikos nuosmukio. Pavyzdžiui, 2000–2006 m. užimtumo lygis šioje pramonės šakoje pakilo beveik 8 proc.

3.4.4 Tai stambus ekonomikos sektorius: apskaičiuota, kad jo produkcijos vertė 2008 m. buvo 530 000 milijonų EUR.

3.4.5 Sektorius atlieka esminį vaidmenį ES pramonės struktūroje, nes jis gamina komponentus kitoms pramonės šakoms.

4. Metalo apdirbimo sektoriaus strateginė svarba

4.1 Pagrindinė tiekimo grandinės grandis

Europos metalo apdirbimo sektorius yra pagrindinė Europos gamybos tiekimo grandis, gaminanti komponentus (sudėtines dalis) ir galutinius produktus, skirtus visiems kitiems gamybos sektoriams:

- Sudedamosios dalys yra tiekiamos daugiausia automobilių, aviacijos, transporto ir inžinerijos pramonei, ypač mašinų gamybos sektoriui, o tai yra svarbiausias veiksnys, padedantis metalo apdirbimo pramonei pereiti prie efektyviai išteklius valdančios ekonomikos.
- Plieniniai profiliai ir lakštai yra būtini civilinės statybos sektoriui (plieninių konstrukcijų karkasiniai statiniai, armatūra, plieninių konstrukcijų infrastruktūra, pastatų apdaila, įranga ir pan.).
- Konteineriai, skirti perdirbamosios pramonės šakoms, pavyzdžiui, maisto, farmacijos, chemijos, naftos chemijos pramonei ir pan.
- Tvirtinimo detalės (varžtai, veržlės ir sraigčiai) ir įrankiai, skirti tiek pramoniniams, tiek ir privatiems vartotojams.

4.2 Tvirta pramonės šaka

Metalo apdirbimo sektorius yra struktūriškai tvirta pramonės šaka, kuri nepatiria didžiulių perteklinių pajėgumų problemos.

4.3 Darbo vietas kuriantis sektorius

Metalo apdirbimo sektoriuje dirba apie 12 proc. visų dirbančiųjų ES-27 apdirbamojoje pramonėje ir veikia apie penktadalis visų ES 27 apdirbamosios pramonės įmonių.

4.4 Pridėtinę vertę kuriantis sektorius

Europos metalo apdirbimo sektorius sukūrė 10 proc. visos ES-27 apdirbamosios pramonės pridėtinės vertės ir pagamino 7,4 proc. visos ES-27 pagamintos produkcijos (2006 m.). Šiuo požiūriu metalo apdirbimo sektorius (pagal bendrąją produkciją ir gamybos apyvartą) yra Europos „pridėtinės vertės“ lyderis, aiškiai lenkiantis kitus pramonės sektorius.

4.5 Stambus sektorius, sudarytas iš mažų įmonių

Europos metalo apdirbimo sektorius pats savaime yra svarbus pramonės sektorius nepaisant to (o gal būtent todėl), kad jį iš esmės sudaro labai daug įvairių ir daugiausiai mažų įmonių⁽¹⁾ (daugiau kaip 90 proc. mažųjų ir vidutinių bendrovių ir šeimyninių įmonių). Be to, daugelyje šalių – iš esmės išskyrus Vokietiją – sektoriuje dominuoja labai mažos įmonės (10 arba mažiau darbuotojų), kurios sudaro 80 proc. visų šio sektoriaus įmonių (2006 m.).

4.6 Europos tiekimo grandinę stiprinantis sektorius

4.6.1 Metalo apdirbimo sektoriaus pramoninė struktūra tikriausiai susiformavo ne dėl atsitiktinių veiksnių, bet veikiau praktiškai prisitaikydama prie rinkos poreikių, kurie galiausiai suformavo Europos apdirbamosios pramonės tiekimo grandinę, užtikrinančią reikiamą lankstumą, inovacijų diegimą ir „nišos“ funkciją, kuriais pasižymi dabartinė metalo apdirbimo pramonė. Todėl tai, kad vidutinė metalo apdirbimo įmonė pagal savo dydį yra maža arba vidutinė, turėtų būti vertinama ne kaip trūkumas, bet veikiau kaip santykinis privalumas.

4.6.2 Ši teiginį pagrindžia ir moksliniai tyrimai, rodantys, kad Europos metalo apdirbimo pramonė yra ir iš esmės išliks MVI sektorius. Jos iš tiesų nuolat proporcingai mažėja palyginti su savo stambiais tiekimo grandinės partneriais, kurie – priešingai nei metalo apdirbimo pramonė – vykdo didelio masto konsolidavimo procesą. Tačiau konsolidavimo galimybės metalo apdirbimo sektoriuje – apskritai ir dėl struktūrinių priežasčių – yra labai ribotos.

4.6.3 Būtina glaudžiai bendradarbiauti kiekviename tiekimo grandinės etape. Šiuo klausimu EESRK ragina Europos Komisiją ir valstybes nares apsvarstyti svarbų klausimą dėl partnerystės stiprino ir aktyvesnio bendradarbiavimo visoje grandinėje ir ypač skatina sukurti kanalus, kuriais metalo apdirbimo sektorius galėtų nustatyti naujas plieno savybes bei klases ir daryti įtaką jų vystymui laikantis nurodytų reikalavimų.

⁽¹⁾ Europos Komisijos bendrojo konsorciumo atlikti sektorių konkurencingumo tyrimai, „ES plieno ir metalo gaminių konkurencingumas“, galutinė ataskaita 2009 m. lapkričio 18 d., p. 91., skyrius „Pramonės struktūra ir pasiskirstymas pagal bendrovių dydį. MVI paplitimas ir vaidmuo metalo apdirbimo ir metalo gaminių sektoriuje“. „Metalo apdirbimo ir metalo gaminių sektoriaus analizė pagal įmonių dydį (pagal darbuotojų skaičių) (žr. lentelę) rodo, kad sektoriuje dominuoja labai mažos įmonės (mažiau nei 10 darbuotojų), kurios 2006 m. sudarė 80 proc. visų šio sektoriaus įmonių. Tuo pačiu metu 2006 m. apie 17 proc. visų metalo apdirbimo ir metalo gaminių sektoriaus įmonių galėjo būti priskirtos mažųjų įmonių kategorijai (10–49 darbuotojai). Taigi, 2006 m. daugiau kaip 95 proc. visų metalo apdirbimo ir metalo gaminių įmonių dirbo mažiau nei 50 darbuotojų, 3 proc. jų buvo galima vertinti kaip vidutinio dydžio (50–249 darbuotojų) ir tik maždaug 0,5 proc. įmonių buvo stambios (250 arba daugiau darbuotojų).“

4.7 Tarp dviejų girnapsių atsidūręs sektorius

Įmonių dydžio ir masto ekonomijos požiūriu metalo apdirbimo pramonės santykiai su klientais ir tiekėjais artimiausiais metais taps vis labiau asimetriški. Todėl metalurgijos pramonė (vis dažniau) atsiduria „tarp dviejų girnapsių“ ir mažiau gali kontroliuoti savo pačios likimą ir įtaką verslo aplinkai. Ši padėtis daro vis didesnę spaudimą fiksuotoms sąnaudoms ir darbo vietų kokybei šiame sektoriuje.

4.8 Tiksliais tyrimais paremti ateities sprendimai

Remiantis šiais strateginiais elementais, šioje nuomonėje savo iniciatyva siekiama pateikti sprendimų, grindžiamų tikroviška gyvenimo patirtimi, sukaupta metalų sektoriuje, t. y. sektoriuje, kurio įmonės ir branduoliai sustiprina visus didžiuosius Europos regionus kurdamos juose darbo vietas, mokydamos darbuotojus ir atverdamos galimybes. Tai universalus, tvirtas ir novatoriškas sektorius, turintis ypatingų gebėjimų prisitaikyti prie įvairiausių aplinkybių ir išsaugoti darbo vietas, galintis būti pavyzdžiu ieškant sprendimų ateities problemoms spręsti ir įveikiant permainas.

5. Ką reikia padaryti Europos lygiu?

5.1 Metalo apdirbimo sektorius – MVĮ lyderis

5.1.1 Nepaisant regioninių skirtumų absoliučia išraiška (pavyzdžiui, Vokietijos metalo apdirbimo įmonės paprastai yra didesnės nei kitų ES šalių įmonės), metalo apdirbimo sektorius, palyginti su kitų ekonomikos sektorių įmonių dydžiu, aiškiai išsiskiria tuo, kad jame vyrauja plačiai paplitusios mažosios ir vidutinės įmonės.

5.1.2 EESRK mano, kad politikai neturėtų apsiriboti skubiu šio aspekto pripažinimu, o vėliau jį nustumti į šalį, nesiimdami jokių tolesnių veiksmų. Naujausi tyrimai parodė, kad šis skiriamasis MVĮ aspektas neturėtų būti laikomas neesminiu metalo apdirbimo pramonės bruožu arba jo atsitiktine savybe, o veikiau vertinamas kaip lemiamas šios pramonės šakos tvirtumo veiksnys.

5.1.3 EESRK ragina Europos Sąjungą toliau išsamiai nagrinėti visas sektoriaus pagrindines savybes ir aiškiai bei tiksliai nustatyti, kurie metalo apdirbimo sektoriaus apsektai yra naudingi, iš esmės lemia jo tvirtumą ir todėl yra pridėtinės vertės kūrimo veiksniai ES gamybos grandinėje.

5.1.4 Po to Europos Sąjunga turėtų patvirtinti tinkamą Europos MVĮ politiką šiems poreikiams patenkinti. Siekiant

patenkinti specialius Europos metalurgijos MVĮ poreikius, reikia sukurti optimalią politiką ir plėtoti geriausių praktiką, pririnkus naudojant lyginamosios analizės priemones. Tai pagerintų ir sustiprintų sektoriaus gerąsias savybes bei privalumus ir padėtų jam išsaugoti pirmaujančias gamybinių Europos MVĮ pozicijas.

5.1.5 Be to, sektoriaus privalumų tyrimas leistų patvirtinti, kad jis yra vienas iš novatoriškos gamybos varomųjų jėgų Europoje, pabrėžti jo stipriąsias savybes ir pagerinti jo įvaizdį, kuris yra labai reikalingas siekiant pritraukti darbuotojus (ypač jaunimą). Reikia politinės vizijos, kad Europos apdirbamoji pramonė kaip „darbo vietų kūrėja“ ir gamybos grandinės inovacijų diegėja atsidurtų politikų dėmesio lauke.

Šiuo metu, kai įvairios institucijos visoje Europoje skleidžia teorinius, retorinius ir dažnai neaiškius įsipareigojimus, susijusius su Europos MVĮ svarba, reikia tiksliai ir aiškiai apibrėžti praktines ir realias priemones šiam svarbiam sektoriui suprasti, stiprinti ir remti, o ne taikyti „vieno kurpaliaus“ metodą.

5.1.6 Kadangi sektoriaus įmonės yra vidutinio dydžio, dauguma metalo apdirbimo pramonės darbuotojų negali kreiptis į Europos įmonių tarybas ir panašius Europos tinklus, kad jie atstovautų jų interesams. Tačiau dauguma šio sektoriaus įmonių jau priklauso Europos vertės grandinei arba konkuruoja su kitomis sektoriaus įmonėmis, veikiančiomis už ES ribų. Todėl darbo užmokestis, darbo valandos ir darbo sąlygos dažnai yra tiesioginės konkurencijos objektas. Siekiant išvengti nevienodo informacijos srauto, EESRK ragina informaciją teikti veiksmingai ir laiku, konsultuotis su darbuotojais ir skatinti socialinį dialogą. Atsižvelgiant į Europos MVĮ dirbančių darbuotojų skaičių, Europos politika turėtų būti pajėgi patenkinti šių darbuotojų poreikius.

5.2 Galimybė gauti žaliavų, ypač plieno

5.2.1 Galimybės už prieinamą kainą gauti žaliavų užtikrinimas – vienas svarbiausių klausimų metalo apdirbimo pramonėje, nes žaliavų poveikis pertvarkytoje, globalizuotoje rinkoje didėja.

5.2.2 ES metalo apdirbimo įmonės negali nei konkuruoti pagal darbo sąnaudas ES teritorijoje, nei kaip mažo dydžio atskiros įmonės pasiekti masto ekonomijos, kokią sukuria jų tiekėjai, pavyzdžiui, plieno gamyklos. Todėl galimybė rinkos konkurencijos sąlygomis apsirūpinti gamybos sąnaudomis, ypač žaliavomis ir energija, yra ypač svarbi.

5.2.3 EESRK taip pat rekomenduoja, kad plėtodama santykius su trečiosiomis šalimis Europos Komisija primygtinai reikalauja laikytis abipusiškumo principo ir šiuo tikslu atidžiai ištirtų keletą veiksnių, dėl kurių Europos įmonėms sudaromos nepalankios sąlygos gauti žaliavų palyginti su kitų šalių, pavyzdžiui, Kinijos įmonėmis, kurios konkuruoja Europoje perkant metalo laužą, nors Europos bendrovės neturi tokių pačių galimybių įsigyti metalo laužo šios šalies rinkoje, nes ji yra uždara.

5.2.4 Taip pat svarbu remti gebėjimą planuoti ir priekį ir reaguoti į kintančias sąlygas ir įvairias situacijas (rizikos valdymas), taip pat užtikrinti, kad reglamentavimo aplinka, taikoma Europos plieno pramonei, netrukdytų investuoti į šį ES sektorių. Perėjimas nuo daugiamečių ar metinių sutarčių prie vis trumpesnio laikotarpio sutarčių arba vis dažniau prie vienkartinį sandorių gali dar labiau paryškinti šią tendenciją ir suvaržyti metalurgijos įmonių gebėjimą planuoti. EESRK rekomenduoja ES institucijoms atsižvelgti į šias tendencijas ir parengti priemones, kurios leistų valdyti vis dažnesnį kainų svyravimą, su kuriuo susiduria metalurgijos MVĮ sektorius. Konkrečiau kalbant, EESRK rekomenduoja atsižvelgti į šį svarbų aspektą rengiant būsimą komunikatą dėl Europos žaliavų strategijos.

5.2.5 Be to, EESRK norėtų atkreipti dėmesį į didėjančią koncentraciją geležies rūdos kasybos sektoriuje ir ragina Europos Komisiją atsižvelgti į riziką, kurią virtualios pasaulio monopolijos gali sukelti Europos pramonei, kaip nurodyta Europos plieno pramonės, inžinerijos sektoriaus ir automobilių gamybos pramonės pozicijoje, išdėstytoje paskelbus *BHP Billiton Plc* ir *Rio Tinto Plc* kalnakasybos įmonių susijungimą.

5.3 Energija

5.3.1 Patikimo elektros energijos tiekimo užtikrinimas – gyvybiškai svarbus klausimas ES metalo apdirbimo pramonei, kuri turi apsirūpinti visais energijos išteklių rinkos konkurencijos sąlygomis.

5.3.2 Pagrindinis klausimas užtikrinant elektros energijos tiekėjų ir skirstytojų konkurenciją – infrastruktūrų kūrimas bei finansavimas ir būtini tarptautiniai sujungimai, kartu su kliūčių šalinimu prie nacionalinių sienų, ypač elektros energijos perdavimo srityje.

5.3.3 Be to, priimant energetikos politikos sprendimus svarbu rasti tinkamą pusiausvyrą tarp aplinkos apsaugos aspektų ir ekonominio poveikio tiekimo ir kainų stabilumui. Ši pusiausvyrą yra pagrindinis veiksnys, užtikrinantis sektoriaus konkurencingumą.

5.4 Konkurencija vienodomis sąlygomis

5.4.1 ES veikiančios bendrovės taip pat patiria vis aršesnę tarptautinę konkurenciją tiek vidaus rinkoje su gaminių impor-

tuotojais, tiek ir eksporto rinkose. Padėtį dar labiau sunkina labai skirtingos sąlygos ES teritorijoje (pavyzdžiui, energijos kainos, įrenginių (objektų) statybos leidimų procedūros, eksploatacijos sąlygos). EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad konkurencija ES viduje ir tarptautinė konkurencija su kitomis šalimis vyktų vienodomis sąlygomis.

5.4.2 EESRK ragina Europos Komisiją užtikrinti, kad ES tarptautinė konkurencija su kitomis šalimis vyktų vienodomis sąlygomis.

5.4.3 Galiausiai, konkurencijos priežiūros institucijos turėtų daug aktyviau stebėti galimo piktnaudžiavimo atvejus, kylančius dėl šio sektoriaus santykinio dydžio lyginant su jo klientais ir ypač tiekėjais.

5.5 Finansavimas

5.5.1 Finansų institucijos atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant pramonės politikos tikslus, prisiimdamos arba neprisiimdamos rizikos, ir sudarydamos palankias arba nepalankias sąlygas pasinaudoti jų finansais. Finansų krizė, kuri nuo 2008 m. pabaigos temdo realiosios ekonomikos perspektyvas, nepaliko nuošalėje ir metalo apdirbimo pramonės. Nors niūrioje 2009 m. ekonominėje aplinkoje paskolų paklausa buvo gana menka, stipresnis nei prognozuota pakilimas 2010 m. vis dažniau lemia įmonių patiriamas finansavimo trūkumo problemas, nes paskolų paklausa didėja. Šį trūkumą labiau jaučia MVĮ, kurios beveik išskirtinai priklauso nuo bankų teikiamo finansavimo. Metalo apdirbimo pramonė, kurios didelę procentinę dalį sudaro MVĮ, patiria nepriteklių, kuris gali virsti rimta krize.

5.5.2 Bankinės institucijos nebuvo linkusios vengti rizikos investuodamos į rizikos draudimo fondus ir kitus vertybinius popierius, tačiau susidaro išpūdis, kad jos vėl bijo rizikuoti atlikdamos savo pagrindinę funkciją, t. y. teikti finansavimą realiajai ekonomikai. Svarbu pabrėžti, kad finansų sektorius privalo būti priemonė tikslui pasiekti. Šiomis aplinkybėmis bankininkystės sektorius pats siekia, kad būtų įgyvendinama ES kapitalui keliamų reikalavimų direktyva, kurioje bankams nustatomos papildomos sąlygos dėl finansinio įsiskolinimo mažinimo ir daug griežtesnės nuostatos dėl rizikavimo. Reikia atidžiau išnagrinėti taisykles, kad būtų išvengta neigiamo šalutinio poveikio viso sektoriaus galimybėms gauti paskolų.

5.5.3 EESRK norėtų, kad daugiau dėmesio būtų skiriama būtinybei užtikrinti tinkamus likvidumo mechanizmus, skirtus apdirbamajai pramonei, ypač šio sektoriaus MVĮ. Tai pagerintų taikomą praktiką visoje Europoje.

5.5.4 Metalo apdirbimo pramonė yra svarbus sektorius Europos eksporto požiūriu. EESRK pritartų priemonėms, kuriomis remiamas šio sektoriaus potencialo vystymas, ypač

augančio eksporto srityje. Kai kurios šių priemonių be abejonės pagerins sektoriaus galimybes gauti finansavimą ir eksportui skirtų paskolų.

2010 m. spalio 21 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON
